

К. Г. Бульба

Нове Місто село Уманського району

НОВЕ МІСТО (до 1918 – Нове Монастирище) – село Уманського (до липня 2020 – Монастирищенського) району Черкаської області. 2020 у складі Монастирищен. міськради зараховано до Монастирищен. громади. Н. М. знаходиться на правому березі малої безімен. річки (притока Конелки, бас. Південного Бугу), за 248 км від обл. центру, 195 км від Києва та 10 км від залізнич. ст. Монастирище; на Пд. і Пд. Сх. майже прилягає до м. Монастирище. Площа 4,35 км². За переписом насел. 2001, проживали 3639 осіб; станом на 2019 – 3600 осіб; переважно українці. Проходить автомобіл. шлях Орадівка–Мошни. На пд. околиці виявлено залишки зольників 11–9 ст. до н. е. Село виникло в 1710-х рр. у складі Брацлав. воєводства. У цей період навколишні землі належали гетьману Тарновському, який на тер. колиш. козац. фортеці збудував маєток, центр Монастирища заселив євреями – ремісниками та торговцями, Нове Монастирище – українцями з різних регіонів, які займалися с. госп-вом. 1734 мешканці брали участь у гайдамац. русі, 1768 – Коліївщині. Після 2-го поділу Польщі 1793 – у складі Рос. імперії. 1796–1925 – село Київ. губ.; 1796–1923 – Липовец. пов. 1912 у Новому Монастирищі було 366 дворів. На поч. 20 ст. на пд. околиці села земська управа збудувала хірург. відділ. лікарні. Під час воєн. дій 1918–20 влада неодноразово змінювалася. Мешканці брали участь у антибільшов. повстаннях. 1923 після розформування Монастирищен. волості утвор. Ново-Місцев. сільс. раду, до якої увійшли 6 поселень: Нове Місце (зі статусом село-передмістя; 2196 осіб; згодом – Н. М.), Будка залізнична (4 особи), х. Забіляне (22 особи), ферма Королівка (3 особи), Лісництво (15 осіб), Економія цукроварні (20 осіб). 1923–30 – у складі Уман. округи; 1932–37 – Київ., 1937–54 – Вінн., від 1954 – Черкас. обл.; 1923–63 та 1966–2020 – Монастирищен., 1963–66 – Христинів., від 2020 – Уман. р-нів. 1931 на тер. Н. М. утвор. першу в р-ні МТС (у 2-й пол. 20 ст. – рай. об'єдн. «Сільгосптехніка»). Під час голодомору 1932–33 померли понад 600 осіб. Були зафіксовані випадки канібалізму. Пізніше репресували 21 жит., з них 15 осіб розстріляли, 6 засудили до 10 р. ув'язнення. Від 23 липня 1941 до 10 березня 1944 – під нім. окупацією. У Н. М. поховані 272 рад. воїни, які були вбиті у січні–березні 1944 під час визволення Монастирищенщини. На фронтах 2-ї світової війни воювали 358 воїнів-земляків, з них 173 загинули. У післявоєнні роки споруджено мемор. комплекс Слави. 1973 унаслідок об'єднання 4-х колгоспів утворилося господарство-гігант, що обробляло 6568 га землі, утримувало понад 2 тис. голів великої рогатої худоби та бл. 11 тис. свиней. 1985 Новоміс. сільс. рада була розформована (нині,

окрім Н. М., її с-ще Кудинів Ліс належить до Монастирищен. міськради, а с-ще Забіляни – до Попуднян. сільс. ради). Працюють Монастирищенська виробничо-впроваджувальна фірма «Енергетик», підприємства «Седна-Агро» (виробництво засобів захисту рослин і насіння), «Лат Агро Інвест» (виращування зерн. і тех. культур). У Н. М. розташ. приміщення Монастирищен. рай. суду. Тут функціонують Монастирищен. заклад заг. серед. освіти № 2, дитсадок; Монастирищен. міський Будинок культури, б-ка; СЕС. 2004 зведено Свято-Миколаєво-Преображен. собор. Встановлено пам'ятні знаки жертвам сталін. репресій і голодоморів, воїнам-афганцям, ліквідаторам Чорнобил. катастрофи, Героям Небес. сотні та учасникам бойових дій на Донбасі.

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Похилевич Л. И. Сказанія о населенныхъ мѣстностяхъ Кіевской губерніи. К., 1864;
2. Біла Церква, 2005;
3. Волошенко І. І. Монастирищина. З історії рідного краю. Чк., 1995;
4. Його ж. Нариси з історії поселень Монастирищенського району. Монастирище, 2003;
5. Уж., 2014.

Бібліографічний опис:

Нове Місто село Уманського району / К. Г. Бульба// Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2021. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-73180>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).